

УДК 097:766(477:4
38) «19»DOI:10.30857/2617-
0272.2024.1.11.

ГАХ І. С.

Львівська національна академія мистецтв, Львів, Україна

ЕКСЛІБРИС У ТВОРЧОСТІ ЛЕВА ГЕЦА

Метою наукової розвідки є огляд екслібрисів українсько-польського художника Лева Геца, які вперше представлено предметом мистецтвознавчого дослідження.

Методологія ґрунтується на використанні композиційного, стилістичного, структурно-логічного та історичного аналізу. У статті застосовано комплексний підхід до огляду візуальних джерел хронологічного і джерелознавчого методів.

Результати дослідження дають змогу не лише доповнити історію розвитку та популяризації книжкового знака 1930-х рр., а й ввести в український мистецтвознавчий диспут екслібриси Лева Геца, представити його внесок у творення та поширення книжкового знака в першій половині ХХ ст. Досліджено тематику та особливості творення художником екслібрису, виявлено основний формально-змістовий компонент в контексті виставкових проєктів українського малярства першої половини ХХ ст., зокрема – діяльності Гуртка Діячів Українського Мистецтва (ГДУМ). Увагу зосереджено на тих книжкових знаках Л. Геца, що репрезентують авторську манеру, представляють образно-змістовний характер творів та вказують на високий фаховий рівень художника. Висвітлено особливості його художньої манери трактування форми, побудови композиції, колористичному рішенні графіки малих форм. Вперше представлені екслібриси Лева Геца виступають як один з найцікавіших етапів формування мистця, що суттєво позначилося на його подальшій творчій діяльності.

Наукова новизна полягає у введенні маловідомих графічних творів Лева Геца в українське мистецтвознавство та спробі, оперуючи архівними документами та фотоматеріалами фондів Історичного музею Сянока (Польща), архівів Інституту Національної Пам'яті (Польща) та бібліотеки оо. Василіян у Римі (Італія), вперше представити екслібриси художника як предмет дослідження.

Практична значущість. Пропонований матеріал слугуватиме початком наступного етапу ґрунтовного дослідження творчості Лева Геца та оприлюднення маловідомих графічних творів художника.

Ключові слова: екслібрис, Лев Гец, книжковий знак, графіка, виставкова діяльність, рисунок, художній образ, метафора, кубізм.

Вступ. Ім'я художника Лева Геца (1896–1971) відоме в історії образотворчості України, Польщі, Америки, Канади та інших країн, щоправда, окремі сторінки життя і творчий спадок художника були викреслені з історії радянського мистецтва. Вісімнадцятилітнім юнаком Гец брав участь у Першій світовій війні, перебував у лавах Українських Січових Стрільців (УСС), співпрацював із Пресовою квартирою, пережив нелегкі часи в таборі інтернованих у Домб'є, де постали перші серйозні мистецькі напрацювання – книги-альбоми «Антологія стрілецької творчості» (1915–1917) та «Домб'є-1919», які своєю історичною, політичною та мистецькою

наповненістю не відповідали ідеології та пропаганді радянської ідеології.

1925 року Гец закінчив Краківську академію мистецтв і до 1944-го жив та вчителював у місті Сянок (територія Польщі). Окрім педагогічної роботи, активно займався малярством: брав участь у виставковій діяльності Гуртка Діячів Українського Мистецтва (ГДУМ), Асоціації Незалежних Українських Мистців (АНУМ), Товариства Приятелів Мистецтва (Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych (TPSP)), був задіяним в експозиційно-мистецьких проєктах Львова (1928, 1929, 1930, 1932, 1934, 1935, 1936, 1939), Берліна

(1933), Праги (1933), Парижа (1934), Рима (1938), Сянока (1940) та ін.

Після завершення Другої світової війни художник оселився в Кракові, працював в Академії мистецтв, практикував різні види образотворчого мистецтва. У 1950-х роках зазнав утисків та спроб вербування службою безпеки Народної Республіки Польщі, що фатально відбилася не лише на здоров'ї та стало причиною втрати коханої дружини, а й призвело до багатолітнього переслідування і звинувачення в націоналізмі. Гець мужньо пережив усі випробування: після Другої світової війни багато років викладав у Краківській академії, залишив по собі велику кількість малярських робіт, зокрема, левову частку графічних творів художник присвятив давньому Кракову.

Протягом життя чи не найбільше Гець займався графікою, створивши численні рисунки, дереворити, начерки та ін. Але про те, що в його творчому спадку траплялися екслібриси, було відомо побіжно – цей напрям діяльності художника досі залишався нерозкритим.

Через те що запропоновані до аналізу 19 екслібрисів Лева Геца зберігалися в архівах бібліотеки оо. Василіян разом з великою збіркою графіки 1915–1919 років, доступ до цього надзвичайно цінного матеріалу десятиліттями був обмеженим.

Аналіз попередніх досліджень. Окремі публікації критиків мистецтва першої половини ХХ ст. Миколи Голубця [10], Івана Іванця [15], Святослава Гординського [11], Павла Ковжуна [16] в 1920–1930-х рр. висвітлювали українську графіку та її експонування на мистецьких виставках лише частково, в контексті життєпису художника й огляду його ранньої творчості. В 1950-х Гець-графік згадується у переліку українських мистців першої третини ХХ ст., які призвели до «великого розцвіту гравєрства, особливо деревориту» та «притримувалися загально-європейських течій» [16]. За останні десятиліття маємо

вартісні видання, присвячені книжковому знакові які лише поверхнево розповідають про творчість Л. Геца [2,14,18,20]. Петро Нестеренко у своїй розвідці згадує, що художник займався книжковим знаком; натомість окремого дослідження чи публікації про цей напрям його творчої діяльності донині не було [21].

У польських виданнях та окремих публікаціях [25, 26, 29] про екслібриси Л. Геца не згадувалося, а в каталогах виставок [27, 28] книжковий знак не публікувався.

У 2000-х творчість художника стала об'єктом досліджень І. С. Гах [3-9]. Тему екслібрисів у творчих доробках Лева Геца було вперше озвучено на міжнародній науково-теоретичній конференції «Мистецька і педагогічна спадщина Лева Геца у контексті мистецької освіти та культуротворчих процесів у Європі 1919–1960-х років» у Львівській національній академії мистецтв у жовтні 2021 року, де кандидат мистецтвознавства Лада Цим бала представила доповідь «Книжковий знак у творчості Лева Геца: художньо-виражальні пошуки міжвоєнного періоду». Слід зазначити, що ця конференція (ініціатором та організатором якої була Ірина Гах) стала першим науковим заходом, присвяченим життю і творчій діяльності українсько-польського художника [24].

Результати дослідження. У 1930-х роках Л. Гець жив та працював у далекому від Львова провінційному містечку Сянок, увесь вільний час присвячував малярству. Він був особливо спраглим до спілкування з такими ж молодими, сповненими творчої наснаги, енергійними випускниками європейських мистецьких навчальних закладів, гостро потребував участі у виставкових проєктах, зокрема з Асоціацією Незалежних Українських Мистців [9]: «Праця АНУМ'а до вподоби мені дуже. Прокладають вони нові шляхи мистецтва і стежать за розвитком нових надбань у світі – на заході. Є це одинока організація в Галичині, а може навіть і на землях цілої

України» [13]. 1931 року АНУМ розпочала свою експозиційну діяльність відкриттям Першої виставки Асоціації Незалежних Українських Мистців з участю запрошених французьких, італійських і бельгійських художників та української паризької групи, яка проходила в стінах Національного музею у Львові. Виставка була грандіозною експозицією сучасного європейського та українського малярства і викликала жвавий інтерес у громадськості Львова, що спонукало всіх учасників Асоціації до дедалі активнішої експозиційної праці.

Друга виставка АНУМу, яка відбулася в червні 1932 року в музеї Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові (НТШ), представляла мистецтво графіки: «А.Н.У.М. хоче дати широкому українському загалові нагоду оглянути творчість одної нашої мистецької ділянки якомога в повній картині й показати, що сучасна українська графіка досягла високого мистецького рівня» [1]. Експозицію виставки було поділено на окремі підрозділи: «Оригінальна графіка» (дереворити, монотипії, чорно-біла та кольорова графіка), «Експедиції заготовки державних паперів України» (проекти українських грошей, поштових марок, банкових і векселевих листів, гральних карт і т. ін.), «Книжкова графіка» (книга, обкладинка, оздоба, ілюстрація) та «Екслібрис». До відкриття видано ілюстрований каталог із переліком усіх учасників та з назвами творів, докладними роз'ясненнями про кожен представлений відділ і коротку анотацію з графічною термінологією. Увесь матеріал, пропонований до огляду, був різнобічний та надзвичайно цікавий. Водночас особливо вагомим для художників та відвідувачів став факт присутності творів мистців радянської України.

Один із найцікавіших розділів був присвячений книжковому знакові: «відділ екслібрисів – ексклюзивних, характеристичних мистецьких творів ... є 109 українських екслібрисів 24-ох авторів (між ними Бутович,

Ковжун, В. Кричевський, О. Кульчицька, І. Мозалевський, Ю. Нарбут, П. Холодний та інші)» [22]. Виставка української графіки у Львові була настільки успішною, що на адресу АНУМу надійшло запрошення до участі в міжнародних виставках: «Асоціація дістала запрошення організувати український відділ на міжнародній виставці в Льос Анджелесі, в Америці, що відбудеться в маю 1933 року» [9]. За океан експонати виставки не поїхали, але успішно були представлені в Європі 5–26 лютого 1933 р. у Берліні, де разом із учасниками Асоціації експонувалися твори українських художників XIX ст. (Т. Шевченка, Л. Жемчужникова, К. Трутовського, І. Соколова, М. Самоки-ша та ін.), а далі 12–26 березня в повному обсязі у Празі (1933) та Римі (1938). Без сумніву, такий розвиток подій надихав керівництво та учасників Асоціації до активізації творчої праці та подальшого пошуку нових можливостей організації виставок.

Лев Гец, вступивши до АНУМу 3 травня 1932 року [17], одразу долучився до експозиції на Другій виставці, запропонувавши кілька графічних робіт: Автопортрет (мідерит), Мадонна (мідерит), Маляр (суха голка), дві літографії «Танечниця на линві» та сім дереворитів [9].

У творчій діяльності взагалі, а в міжвоєнний період зокрема, Гец приділяв багато уваги графіці. Рисунок любив ще з років навчання в Кракові, де за кожної слушної нагоди на семестрових переглядах виставляв академічні рисунки, короткі начерки, графічні композиції. Після завершення студій продовжував удосконалювати майстерність і багато експериментував із різними техніками, а в проміжку часу між двома війнами прикладна графіка стала для художника найбільше експонованою.

Участь у Другій виставці Асоціації наочно познайомила Геца з мистецтвом екслібрису, попри те що до цього часу в його творчих надбаннях книжковий знак не

зустрічаємо. Без сумніву, унікальність цього мистецтва, яке з часом змінилося з рукописного підпису на маленького формату художній твір (мініатюру), що вклеювалася у книгу, визначаючи її належність власникові чи установі, викликала особливий інтерес художника.

Мистецтво творення книжкового знака – це виняткове явище в українській культурі з давньою традицією. В історії національної образотворчості включно до середини XIX ст. невеликий за розміром малюнок здебільшого гравірувався на металі. З появою фотоцинкографії рисунок-підпис трансформувався в оригінальне графічне кліше, що значно спростило виготовлення художнього книжкового знака. Як жанр малої графіки екслібрис набув особливої популярності в XX ст., адже з першого десятиліття цей вид творчої діяльності отримав виразні риси художньо-образного трактування та яскраво представляв авторську стилістику.

У 1920–1930-х роках екслібрис став настільки поширеним, що виокремився в оригінальний напрям – своєрідну національну традицію, з авторськими, глибоко особистісними модерними художньо-виражальними засобами, обумовленими перебігом тогочасного поступу здобутків і творчих надбань українських художників-графіків. Для мистців початку минулого століття творення книжкового знака стало певною мірою експериментом, у якому в малоформатному зображенні потрібно було не лише представити чіткий образ, врахувати певні характерні риси, напрям чи професійні особливості діяльності, а й продемонструвати внутрішні якості замовника. Використовуючи авторські зображальні методи, художники-графіки доводили екслібрис до високого рівня естетизму, де композиція, лінія чи площа трактувалися дуже лаконічними засобами, акцентуючи на визначальних рисах замовця.

Якщо в переліку часто вживаних засобів творення екслібрису XIX ст. найчастіше спостерігаємо стилістику давніх історичних тем: мистецтво Русь-України чи декоративної пластики бароко, то в першій чверті XX ст. популярними ставали авангардні мистецькі напрями абстракціонізму, кубізму, футуризму, конструктивізму, що суттєво модернізувало й доповнило історію розвитку книжкового знака в той час.

У мистецтві екслібрису сучасні стилі були представлені на Другій виставці АНУМу 1932 року, що, на наше переконання, підштовхнуло Геца до створення своєрідного книжкового ярлика. У творчому спадку художника зафіксовано 19 книжкових знаків, що, найімовірніше, увійшли до переліку творів, представлених автором на Персональній виставці, яку організувала АНУМ в 1934-му. Згідно з Каталогом виставки, до огляду було запропоновано лише 14 екслібрисів без вказаних назв [12], а в передмові зазначено, що художник виставив «два комплекси мистецької творчості: недавно минулої, ще живої – й найновішої, якій місце ще в майбутньому» [12]. На наш погляд, збірка екслібрисів, експонованих на Персональній виставці, містила «найновіші» напрацювання, які були створені саме для експозиції Персональної виставки.

Відомі на сьогодні авторські (підписані) екслібриси із творчого спадку Лева Геца – це 13 чорно-білих та 6 кольорових книжкових знаків, які призначені головню для власної бібліотеки художника. До них належать зображення молодої жінки в українському строї з підписом «Exlibris, Лев Гец» (рис.1), дві тематичні композиції з атрибутами художника: декоративними глечиками, пензлями, листами паперу, одна з яких має напис «3 книг Лева Геца», інша – лише підписана автором, ще два книжкові знаки з написами «Exlibris» та автопортретами художника (лінійний і тональний, вид збоку).

Рис. 1. Лев Гец. Екслібрис. 1930-ті рр.
З архіву Історичного музею
в Сяноку (Польща)

Рис. 2. Лев Гец. Екслібрис. 1930-ті рр.
З архіву Історичного музею
в Сяноку (Польща)

Рис. 3. Лев Гец. Екслібрис Зиновія Лиска.
1930-ті рр. З архіву Історичного музею
в Сяноку (Польща)

Рис. 4. Лев Гец. Екслібрис. 1930-ті рр.
З архіву Історичного музею
в Сяноку (Польща)

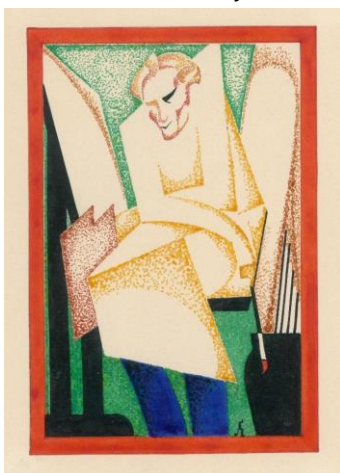

Рис. 5. Лев Гец. Екслібрис.
1930-ті рр. З архіву Історичного
музею в Сяноку (Польща)

Рис. 6. Лев Гец. Екслібрис. 1930-ті рр.
З архіву Історичного музею в Сяноку (Польща)

Всі ці доробки засвідчують суттєвий поступ творчості художника в напрямку модерного пластичного мислення та вміння влучно й ефективно втілювати власний образ у книжковий знак: Гець у художній формі підкреслює своє національне походження (зображення жінки в українському строї), завдяки мінімалістичним художнім засобам демонструє себе та свою професійну належність (екслібриси з малярським знаряддям) (рис.2). Мистець застосовує різний підхід до трактування образу: моделювання персонажа тонким лінійним рисунком, який оточений грубою, чорного кольору рамкою, що виразно контрастує зі зображенням у центральній частині композиції. Книжковий знак, тема якого присвячена професійній діяльності Геца, компонований із предметами для малювання: пензликами, листами паперу, глечиками, які вправно чергуються з різної величини літерами.

У загальній композиційній схемі окреслена виразність і лаконізм конфігурації форми, гармонійне зіставлення чорного та білого кольорів виявляють ознаки конструктивізму, а ритмічне чергування геометричних площин і контурних ліній різної товщини посилюють враження присутності нових мистецьких напрямів в екслібрисах Геца.

Схожим композиційно-мистецьким трактуванням створено ще один монохромний книжковий знак, присвячений Зиновію Лиску – товаришеві-усусівцю, знаному музикан-тові, де вміло скомпоновано нотний стан, фрагменти музичних інструментів і великі літери вписаного імені та прізвища власника (рис.3).

Підкреслено лаконічними є чотири книжкові знаки з виразними ознаками належності до популярної в тому часі індустріалізації. Художнику звичній манері майстерно об'єднав у єдину ритмічну

знаково-символічну цілісність різної конфігурації чорно-білі площини, які вирізняються раціональністю формо-творення, чіткістю силуетів, асоціюються зі стилізованими механічними деталями й надають зображенням конструктивістських динамічних рис (рис. 4).

У згаданих екслібрисах Гець у художній формі переосмислює графічно-пластичну характеристику мистецького образу, новий підхід до компоновання та обмеженість кольорової палітри видають захоплення Геца мистецькими течіями європейського авангардизму першої половини ХХ ст.

Шість кольорових екслібрисів сміливо можна віднести до творів, що в художній формі уособлюють авторські емоції, ґрунтовані на особистісних переживаннях дитинства (ймовірно також призначені для власної бібліотеки): «З гірки на гірку», «Івась, Богач, Скупар», чи композиції з «казковим» зображенням маленького хлопчика, який стоїть перед велетнем, у яких художник пропонує сцени, які можемо уналежнити до метафор, взорованих до минулого. Гець свідомо й цілеспрямовано вводить у сюжет згаданих творів образ юнака, який виступає головним персонажем – прототипом автора: голодне дитинство, сповнене болісних непорозумінь із батьком-пияком, драматичний досвід виживання та матеріальної скрути у бідній багатодітній родині, участь у військових діях та неодноразові поранення й ін. Мабуть, саме через важкі спомини художник надає сюжетним зображенням дещо міфічне емоційно-змістовне та художньо-виражальне трактування, де хлопчик мужньо вступає в боротьбу проти різного роду труднощів та перешкод. Щоби забезпечити творам більш змістовне наповнення, автор використовує метафору (хай і нескладну) та відтворює її настільки, наскільки дає змогу зробити образно-художній та змістовий формат книжкового знака.

До метафоричних образів доречно долучити ще один кольоровий екслібрис зі зображенням чоловіка, що сидить перед мольбертом. Цей твір із ознаками схематичного фігуративізму характеризується композиційною виразністю, чіткою організацією площини, під-кресленою декоративністю зображення, де яскраво проявляються риси кубізму: геометричні форми зі загостреними кутами, велика кількість прямих ліній, які суттєво підсилюють відчуття розчленованості зображення. Колористичне та графічне вирішення цього екслібрису навіває думку про експериментальні пошуки Геца в нових мистецьких течіях, щонайперше у кубізмі та конструктивізмі (рис. 5).

Символічно-алегоричний образ спостерігаємо на одному з екслібрисів, який, на нашу думку, також був призначений для особистої бібліотеки, позаяк надто виразно демонструє почування та глибоко особистісні переживання Геца (рис.6).

На передньому плані горизонталь-ної композиції зображено фігуру високого чоловіка доволі худої статури, в рисах якого легко впізнаємо самого художника, що тримає в руках батіг. Тло заднього плану наповнене фігурами оголених жінок. Композиція цього твору позначена напруженою сюжетною лінією, контрастами темних і світлих кольорних площин, характерно загостреними контурами рисунка. Маємо підстави вважати, що художник у фігуративно-зображальній манері змальовує людські пристрасті, романтичні взаємини, уособлюючи себе з чоловіком-приборкувачем, що батогом «вгамовує» пристрасті, пов'язані зі складними та невдалими відносинами з жінками. У 1930-х роках, мешкаючи та працюючи в Сяноку, художник неодноразово переживав романтичні пригоди, адже був вродливим чоловіком і відомим у місті художником: містянки цікавились особою Геца, призначали зустрічі, пропонували своє товариство.

Сюжетна та зображальна фабула екслібрису – романтичні пригоди та глибоко інтимні переживання автора, влучно втілені у цій роботі.

У книжкових знаках Геца простежується претензійне ставлення до шрифтів, які виконують важливу роль у творах. Ще в ранній графіці художника 1915–1919 років, надто в книгах-альбомах «Антологія стрілецької творчості 1915-17» та «Домб'є 1918-9», художник активно послуговувався письмом. Гец, використовуючи різні написи, створив авторську каліграфію, що неабияк збагатила й прикрасила книги, графічні твори, екслібриси тощо. Вигадані, ретельно опрацьовані літери влучно доповнюють усі книжкові знаки художника: вони органічно вплетені в композиційну й образно-художню схему підписаних автором екслібрисів, доречно підсилюють характер, оздоблюють зображення. Гец впевнено компонує літери в загальну художню структуру кожного книжкового знака, надаючи шрифтові доречності та мистецької виразності. Екслібриси підписані вигаданим автором написом, складеним із початкових літер «Г» та «Л», що оригінально внесений у композиційну схему та позиціонує мистця як фахового дизайнера. Варто зауважити, що такий підпис-автограф був використаний Гецом лише в книжкових знаках.

Усім екслібрисам Лева Геца притаманні ознаки художнього мистецтва першої половини ХХ ст., що становить високу естетичну вартість. Вони виділяються лаконізмом, майстерним використанням сучасних графічних засобів, довершеним художнім рішенням: кожен твір по-своєму досконалий та оригінальний, наділений яскравими рисами авторської манери. Роботам художника властиве багатство образних та художньо-виражальних засобів. Гец демонструє не лише фахову обізнаність щодо новітнього напрямку – модернізму, а й сміливо вдається

до експериментів в авангардизмі. Художник проявився професійним графіком, майстром моделювання образу, котрий уміло та влучно характеризує персонаж і доречно вводить певну гротескність зображення.

В усіх без винятку екслібрисах Гец переконливо продемонстрував фахове володіння авторськими художньо-виражальними засобами: він досконало оперує мистецтвом графіки, предметно використовує образне мислення, достатньо заглиблюється в сюжет. Усі праці митця свідчать про його неординарне авторське світобачення.

Висновки. В українській культурі першої половини ХХ ст. творчий спадок Лева Геца переконливо демонструє високий ступінь розвитку графіки міжвоєнного періоду. Графічна образотворча спадщина художника посідає відособлене місце в переліку відомих імен українських художників-графіків минулого сторіччя – Миколи Бутовича, Івана Іванця, Павла Ковжуна, Олени Кульчицької, Святослава Гординського та інших, які займалися екслібрисом.

Література:

1. Виставка сучасної української графіки. Каталог. Асоціація Незалежних Українських мистців. Львів, 1932.
2. В'юник А. О. Український екслібрис. Київ: Мистецтво, 1964.
3. Гах І. С., Гануляк Л. Розвиток реставраційної справи в Галичині ХХ ст.: творчий досвід Льва Геца. Історія релігій в Україні : науковий щорічник / Інститут релігієзнавства. Львів, 2022. С. 203–211.
4. Гах І. С., Лев Гец – музейник: маловідомі сторінки історії музею «Лемківщина» в Сяноку: 1930–1939 рр. Народознавчі зошити. 2022. № 1 (163). С. 57–64.
5. Гах І. С. «Антольоґія стрілецької творчості 1915–17» - рукотворна книга-альбом художника Лева Геца. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич, 2023. Вип. 5. Т. 1. С. 80–86.
6. Гах І. С. Лев Гец – музейник та «Лемківщина»: Друга світова війна. (Продовження публікації «Лев Гец - музейник:

Лев Гец створив нечисленну кількість книжкових знаків, проте надзвичайно якісних, переконливо продемонструвавши вміння мінімальними виражальними засобами представити авторську інтерпретацію складних сюжетів, стилістичну виразність та розуміння призначення твору, художньо-емоційні вирази і глибоко-особистісні переживання. Його майстерне пластичне композиційне рішення, сміливий дизайнерський підхід до зображення, художньо-психологічні інтерпретації зорієнтовані на європейські традиції, що були актуальними в образотворчості першої третини ХХ ст.

Л. Гец здійснив вагомий внесок у мистецтво екслібрису, його творчі експерименти не лише вирізняють праці художника з-поміж інших, а й роблять їх модерними щодо свого часу. Подальші дослідження творчості митця допоможуть ґрунтовніше представити його надбання і засвідчити важливу роль в історії українського мистецтва.

маловідомі сторінки історії музею «Лемківщина» в Сяноку 1930–1939»). Народознавчі зошити. 2023. № 2 (170). С. 429–435.

7. Гах І. С. Лев Гец у виставкових проектах Львова 1920-х: співпраця з Гуртком Діячів Українського Мистецтва. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Рівне, 2023. Вип. 44. С. 65–71 .

8. Гах І. С. Лев Гец «Антольоґія стрілецької творчості»: історія та художні особливості рукотворної книги-альбому Українських Січових Стрільців. Рукописна та книжкова спадщина України. 2023. С. 82–98.

9. Гах І. С. Співпраця Лева Геца з Асоціацією Незалежних Українських Мистців 1931–1939. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Рівне, 2023. Вип. 46. С. 23–29. DOI: 10.35619/ucrtk.v46i.668

10. Голубець М. Лев Гец. Громадська думка. Львів. 1920. 7 січня. С. 4

11. Гординський С. Лев Гец. Сучасність. 1974. Ч. 7–8 (163–164). С. 45–52.

12. Гец Лев. Вистава (Львів, 4.02 – 4.03.1934) : каталог. Асоціація Незалежних Українських Мистців. Львів, 1934. С. 6

13. Гец Лев. Книга-Спомини : у 2 кн. Рим : Вид-во оо. Василян. Т. 1. Сянок, 1930–1941. С. 219.

14. Грузов М., Кончаковський А. Книжкові знаки киян. Київ, 2000.

15. Іванець І. (Вступна стаття). Каталог виставки сучасної української графіки. Львів, 1932. Ч. 273. 4 с.

16. Ковжун П. Гец Лев: український маляр : альбом. текст П. Ковжуна ; Асоціація Незалежних Українських Мистців. Львів, 1939. 16 с. : 10 іл.

17. Купчинський О. А. Архівні матеріали Асоціації Незалежних Українських Мистців (АНУМ) у Львові: статут, протоколи засідань, листи-заяви про вступ до Асоціації та інші документи. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. ССXLVIII. Львів, 2004. 475 с.

18. Мельник І. Українська ужиткова графіка кінця ХІХ – початку ХХ ст. Львів, 2019.

19. Мета. Література. Мистецтво. Наука. Львів, 1932. Ч. 23. 19 червня С.1.

20. Нестеренко П, Чуліпа І. Микола Стратілат. Екслібрис. Київ, 2005.

21. Нестеренко П. Історія українського екслібриса. Київ, 2010.

22. Нова зоря. Львів, 1932. Ч. 44 (542). 16 червня С. 3.

23. Січинський М. Сучасна українська книжкова графіка: кат. вист. / Торонто, 1956.

24. Цимбала Л. І. Книжковий знак у творчості Лева Геца: художньо-виражальні пошуки міжвоєнного періоду. Мистецька і педагогічна спадщина Лева Геца у контексті мистецької освіти та культуротворчих процесів у Європі 1910–1960-х років: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. 2021 р.) / Львівська національна академія мистецтв. Львів. 2021. 21–22 жовтня. С. 27–30.

25. Banach W. «Nocna przechadzka Leona Getza po sanockich schodach». Tygodnik Sanocki, 23.01. 1998. № 4 (324).

26. Banach W. Stuka wspolczana w Samek w Sanoku. Informator Muzeum Historycznego, Sanok, 1999. 124.

27. Leon Getz Katalog wystawy. Sanok, 1973.

28. Leon Getz. Katalog wystawy. Sanok, 1981.

29. Jaskewicz B. Dzialnosc artystyczno-malarska Leona Getza ze szczegolnym uwzglednieniem Ziemi

Sanockiej. Materialy Muzeum Historycznego w roku 1972.

References:

1. Vystavka suchasnoi ukrainskoi hrafiky [Exhibition of the dry Ukrainian Countess] (1932). Katalog. Asotsiatsiia Nezaleznykh Ukrainskykh mysttsiv. Lviv. [in Ukrainian].

2. V'iunyk A. O. (1964) Ukrainyski ekslibris. [Ukrainyski ekslibris] Kyiv: Mystetstvo. [in Ukrainian].

3. Gakh, I., Hanuliak, L. (2022). Rozvytok restavratsiinoi spravy v Halychyni KhKh st.: tvorchi dosvid Lva Getsa. [The Development of Restoration in Twentieth-Century Galicia: The Creative Experience of Lev Getz.] Istoriiia religii v Ukraini : naukovyi shchorichnyk / Instytut relihiieznavstva. Lviv. S. 203–211. [in Ukrainian].

4. Gakh, I. (2022). Lev Gets – muzeinyk: malovidomi storinky istorii muzeiu «Lemkivshchyna» v Sianoku: 1930–1939 rr. [Lev Getz as a museum worker: little-known pages of the history of the Lemkivshchyna Museum in Sianok: 1930-1939]. Narodoznavchi zoshyty. № 1 (163). S. 57–64. [in Ukrainian].

5. Gakh, I. (2023). «Antologiiia striletskoi tvorchosty 1915-17» – rukotvorna knyha-albom khudozhnyka Leva Getsa. ["Anthology of Rifleman's Art 1915-17" is a handmade book-album by the artist Lev Getz] Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Drohobych, Vyp. 5. T. 1. S. 80–86. [in Ukrainian].

6. Gakh, I. (2023). Lev Gets – muzeinyk ta «Lemkivshchyna»: Druha svitova viina. (Prodovzhennia publikatsii «Lev Gets - muzeinyk: malovidomi storinky istorii muzeiu «Lemkivshchyna» v Sianoku 1930–1939»). [Lev Getz - a museum worker and "Lemkivshchyna": World War II. [Continuation of the publication "Lev Getz - a museum worker: little-known pages of history of the Lemkivshchyna Museum in Sianok 1930-1939"]. Narodoznavchi zoshyty. № 2 (170). S.429–435. [in Ukrainian].

7. Gakh, I. (2023). Lev Gets u vystavkovykh proektakh Lvova 1920-kh: spivpratsia z Hurtkom Diichiv Ukrainskoho Mystetstva. [Lev Getz in the exhibition projects of Lviv in the 1920s: cooperation with the Circle of Ukrainian Art Workers.] Ukrainiska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Rivne, Vyp. 44. S. 65–71 [in Ukrainian].

8. Gakh, I. (2023). Lev Gets «Antologiiia striletskoi tvorchosty»: istoriia ta khudozhni osoblyvosti rukotvornoii knyhy-albomu Ukrainykykh Sichovykh Striltsiv. [Lev Getz "Anthology of Rifleman's Creativity: History and Artistic Features of the Handmade Book-Album of the Ukrainian Sich Rifleman] Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. S. 82–98. [in Ukrainian].
9. Gakh, I. (2023). Spivpratsia Leva Getsa z Asotsiatsiieiu Nezaleznykh Ukrainykykh Mysttsiv 1931–1939. [Lev Getz's collaboration with the Association of Independent Ukrainian Artists 1931–1939] Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Rivne. Vyp. 46. S. 23–29. DOI: 10.35619/ucpmk.v46i.668 [in Ukrainian].
10. Holubets, M. (1920). Lev Hets. Hromadska dumka. Lviv. 7 sichnia. S. 4 [in Ukrainian].
11. Hordynskyi, S. (1974). Lev Gets. Suchasnist. Ch. 7–8 (163–164). S. 45–52. [In Ukrainian]
12. Gets, L. (1934). Vystava (Lviv, 4.02 – 4.03.1934): katalog /Asotsiatsiia Nezaleznykh Ukrainykykh Mysttsiv. Lviv, S. 6 [In Ukrainian]
13. Gets, L. Knyha-Spomyny [Book of Memories]. T. 1. Sianok, 1930–1941. S. 219. [In Ukrainian]
14. Hruzov, M., Konchakovskiy, A. (2000). Knyzhkovi znaky kyian. Kyiv. [In Ukrainian]
15. Ivanets I. (1932). (Vstupna stattia). Katalog vystavky suchasnoi ukrainskoi grafiky. Lviv, Ch. 273. 4 s. [In Ukrainian]
16. Kovzhun, P. (1939). Gets Lev: ukrainskyi maliar : albom. tekst P. Kovzhuna ; Asotsiatsiia Nezaleznykh Ukrainykykh Mysttsiv. Lviv, 16 s. : 10 il. [in Ukrainian].
17. Kupchynskyi, O. A. (2004). Arkhivni materialy Asotsiatsii Nezaleznykh Ukrainykykh Mysttsiv (ANUM) u Lvovi: statut, protokoly zasidan, lysty-zaiavy pro vstup do Asotsiatsii ta inshi dokumenty. Zapysky Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka. T. CCXLVIII. Lviv, 475 s. [in Ukrainian].
18. Melnyk, I. (2019) Ukrainska uzhytkova hrafika kintsia KhKh–pochatku KhKh st. Lviv. [in Ukrainian].
19. Meta. Literatura. Mystetstvo. Nauka. (1932). Lviv, Ch. 23. 19 chervnia S.1 [in Ukrainian].
20. Nesterenko, P., Chulipa I. Mykola Stratilat (2005). Ekslibrys. Kyiv. [in Ukrainian].
21. Nesterenko, P. (2010). Istoriia ukrainskoho ekslibrysa. Kyiv. [in Ukrainian].
22. Nova zoria. Lviv, 1932. Ch. 44 (542). 16 chervnia S. 3 [in Ukrainian].
23. Sichynskyi, M. Suchasna ukrainska knyzhkova hrafika: kat. vyst. / Toronto, 1956. [in Ukrainian].
24. Tsymbala, L. I. (1998). Knyzhkovyi znak u tvorchosti Leva Getsa: khudozhno-vyrazhalni poshuky mizhvoiennoho periodu. Mystetska i pedahohichna spadshchyna Leva Getsa u konteksti mystetskoi osvity ta kulturotvorchykh protsesiv u Yevropi 1910–1960-kh rokiv: [Knyzhkovyi znak u tvorchosti Leva Getsa: khudozhno-vyrazhalni poshuky mizhvoiennoho periodu [The book sign in the work of Lev Getz: the creative and expressive postures of the Mizhvoiennoho period]. Mystical and pedahohichna spadshchyna Leva Getsa u konteksti mystetskoi osvity ta kulturotvorchykh protsesiv u Yevropi 1910-1960-kh rokiv [The mystical and pedahohichna spadshchyna of Lev Getsa in the context of mystical enlightenment and cultural processes in Europe 1910-1960-kh]. Materialy mizhnar. nauk.-teoret. konf. 2021 r.). Lvivska natsionalna akademiia mystetstv. Lviv. 2021. 21–22 zhovtnia. S. 27–30.
25. Banach W. Nocna przechadzka Leona Getza po sanockich schodach. Tygodnik Sanocki, 23.01. № 4 (324). [in Ukrainian].
26. Banach, W. (1998). «Nocna przechadzka Leona Getza po sanockich schodach» [«Leon Getz's night walk on the Sanok steps»]. Tygodnik (Weekly) Sanok. 23.01. № 4 (324) [in Polish].
27. Banach, W. (1999). «Stuka wspolczana w Zamek w Sanoku» («Contemporary art in the Castle in Sanok»). Information of the Historical Museum. Sanok. 124. [in Polish].
28. Getz, L. (1973). Exhibition catalogue. Sanok. [in Polish].
29. Getz, L. (1981). Exhibition catalogue. Sanok. [in Polish]. Jaskewicz, B. (1972). «Dzialność artystyczno-malarska Leona Getza ze szczegolnym uwzględnieniem Ziemi Sanockiej» («Artistic and painting activities of Leon Getz with particular emphasis on the Sanok region»). Materials of the Historical Museum. [in Polish].

GAKH I. S.

Lviv National Academy of Arts, Lviv, Ukraine

EX-LIBRIS IN THE WORK OF LEV GETS

Purpose of the Ukrainian-Polish artist Lev Gets, which are presented as the subject of art historical research for the first time, are the object of scientific exploration.

Methodology is based on the use of compositional, stylistic, structural-logical and historical analyses. In the investigation, a comprehensive approach to the review of visual sources using chronological and source-scientific methods is applied.

Results allow us not only to supplement the history of the development and popularization of the book sign of the 1930s, but also to introduce Lev Getz's bookplates into the Ukrainian art historical debate, to present his contribution to the creation and dissemination of the book sign in the first half of the twentieth century. The article investigates the themes and features of the artist's bookplate creation, identifies the main formal and substantive component in the context of exhibition projects of Ukrainian painting in the first half of the twentieth century, in particular, the activities of the Circle of Ukrainian Art Workers (HDUM). The attention is focused on those book marks of L. Getz that represent the author's style, represent the figurative and semantic character of the works and indicate the high professional level of the artist. The features of his artistic style of interpretation of form, composition, and coloristic solution of small forms graphics are highlighted. For the first time, the bookplates of Lev Getz are presented as one of the most interesting stages of the artist's formation, which significantly influenced his further creative activity.

Scientific novelty consists in the introduction of the little-known graphic works of Lev Gets into Ukrainian art history, and, operating with archival documents and photographic materials from the funds of the Historical Museum of Sianok (Poland), the archives of the Institute of National Remembrance (Poland) and the library of oo. Basilian in Rome (Italy) for the first time to present the bookplates of the artist as a subject of research.

Practical presented material will serve as the beginning of the next stage of thorough research of Lev Gets work and the publication of little-known graphic works of the artist.

Keywords: bookmark; Lev Gets, graphics; exhibition activity; drawing; artistic image.

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРІВ:

Гак Ірина Степанівна, канд. мист., докторантка, Львівська національна академія мистецтв, ORCID 0000-0002-5627-7039, **e-mail:** gachiruna@gmail.com.

Цитування за ДСТУ: Гак І. Екслібрис у творчості Лева Геца. *Art and Design*. 2024. №1(25). С. 123–133.

[https://doi.org/
10.30857/2617-
0272.2024.1.11](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.1.11)

Citation APA: Гак, І. (2024) Екслібрис у творчості Лева Геца. *Art and Design*. 1(25). 123–133.